

Perspectief na Corona

Open brief voor mkb-ondernemingen
in zwaar weer

Maart 2021

NBA

Koninklijke Nederlandse
Beroepsorganisatie
van Accountants

De leden van de Koninklijke NBA vormen een brede, pluriforme beroepsgroep van ruim 22.000 professionals werkzaam in de openbare accountantspraktijk, bij de overheid, als intern accountant en in het management van organisaties. Integriteit, objectiviteit, deskundigheid en zorgvuldigheid, geheimhouding en professioneel gedrag zijn essentiële waarden voor iedere accountant. De Koninklijke NBA helpt accountants hun cruciale rol in de maatschappij te vervullen, nu en in de toekomst.

Aan: kabinet, mkb-ondernemers en accountants

Datum
Maart 2021

Postbus 7984
1008 AD Amsterdam
Antonio Vivaldistraat 2
1083 HP Amsterdam
T 020 301 03 01
nba@nba.nl
www.nba.nl

De coronacrisis laat diepe sporen na in Nederland. Familie, collega's, vrienden die onverwacht (ernstig) ziek worden of zelfs overlijden. Al een jaar lang een grote druk op artsen, verpleegkundigen en verzorgenden werkzaam in de gezondheidszorg. Lockdown-maatregelen om het virus te bestrijden met grote consequenties voor een deel van het bedrijfsleven. Bepaalde sectoren waaronder delen van het midden- en kleinbedrijf worden zwaar op de proef gesteld. Het kabinet heeft steunmaatregelen ontworpen om de ergste klappen op te vangen. Maar daarmee zijn de problemen nog niet voorbij. Van onze leden die als accountant werkzaam zijn in bepaalde delen van het midden- en kleinbedrijf (mkb) weten we dat een fors aantal ondernemingen zich zwaar in de schulden hebben gestoken.

De steunmaatregelen zoals de NOW, de TOZO en de TVL helpen de mkb-ondernemers op de korte termijn. Evenals het betalingsuitstel voor loonheffing en belastingen; de betaalpauses bij de banken en eventuele afspraken met verhuurders en leveranciers. Maar het verlies aan inkomsten leidt voor de getroffen ondernemingen tot liquiditeitsproblemen. Wij vrezen dan ook dat voor die ondernemers grote problemen ontstaan als de steunmaatregelen van de overheid aflopen en de aflossingsverplichtingen ingaan. Betaling van uitgestelde verplichtingen zoals de belastingafdracht met ingang vanaf 1 juli respectievelijk 1 oktober¹, maar bijvoorbeeld ook eventuele terugbetaling van te hoge bedragen aan NOW-uitkeringen. Kortom, deze ondernemers moeten verder kijken dan de situatie van vandaag en morgen. Vooral inzicht in de toekomstige kasstroom in relatie tot de opeenstapeling aan verplichtingen is cruciaal voor het kunnen maken van plannen voor het voortbestaan van de onderneming.

Koninklijke Nederlandse
Beroepsorganisatie
van Accountants

NBA

Voorzitter van MKB-NL Jacco Vonhof heeft eind 2020² aangegeven dat de ondernemers die toekomstige verplichtingen nog onvoldoende in beeld hebben. Hij riep accountants op om een belangrijke rol te spelen bij het in kaart brengen van de liquiditeitspositie. Graag komen we aan die oproep tegemoet. Accountants willen ondernemers ook in deze moeilijke periode bijstaan. Vaak staan zij hen al jaren met financiële raad en daad terzijde. Wij roepen onze leden op om daarbij de levensvatbaarheid van de onderneming na corona, tot gespreksonderwerp maken. Er moeten oplossingen gevonden worden voor acute- én de te verwachte financiële problemen. Een moeilijk maar noodzakelijk gesprek over liquiditeit, financiering, andere buffers, huurkorting of -uitstel, alternatieve bedrijfsvoering, optimalisatie werkkapitaal etc. .

De getroffen ondernemers in het mkb verkeren in zwaar weer. Wij zien hen alle zeilen bijzetten om de eigen onderneming voort te kunnen zetten. De focus ligt op de korte termijn, dat is al moeilijk genoeg. Maar toch roepen wij hen op om nu, samen met hun accountant, zich voor te bereiden en actie te ondernemen. Zelf vragen wij het kabinet om met een ruimer betalingsregime en een speciaal krediet, de herstart van levensvatbare bedrijven te faciliteren.

Deze open brief bevat vijf aanbevelingen ten behoeve van mkb-bedrijven in zwaar weer:

- 1 Kabinet: faciliteer herstart levensvatbare bedrijven
- 2 Ondernemers: verkrijg financieel overzicht en maak een herstartplan
- 3 Ondernemers: neem tijdig maatregelen om erger te voorkomen
- 4 Ondernemers: saneer schulden en/of stop op tijd
- 5 Accountants: ga in gesprek

Mkb-ondernemers staan er niet alleen voor. Zij kunnen rekenen op hun accountant. Onze leden beoordelen de cijfers en de continuïteit van een onderneming objectief. Maar zij kennen ook de ondernemer persoonlijk en houden rekening met waar de ondernemer, met veerkracht en inventiviteit, toe in staat is.

Marco van der Vegte RA
Voorzitter NBA

Prof. dr. Leen Paape RA RO CIA
Voorzitter NBA Signaleringsraad

¹ Vanaf 1 juli weer normaal betalen op reguliere aangiften, vanaf 1 oktober starten met aflossen van de opgebouwde belastingschuld in 36 maanden.
² Webinar 'Dag van het referentiegrootboekschema'; 1 december 2020: <https://www.youtube.com/watch?v=Q5jRbljGXgM>

Corona en continuïteit

De corona-pandemie heeft hard toegeslagen. De lockdown-maatregelen om de virusuitbraak te bestrijden hebben grote gevolgen voor bepaalde delen van het Nederlandse bedrijfsleven. Enkele mkb-sectoren en hun toeleveranciers zijn in zware problemen gekomen zoals de horeca, een deel van de non-food detailhandel, leisure evenals de cultuursector. De accountants die deze ondernemers en organisaties ondersteunen zien, dat als er niet snel perspectief wordt geboden, een aanzienlijk aantal van de getroffen ondernemingen deze crisis niet zal overleven.

Voor deze delen van het bedrijfsleven komt de klap hard aan. De omzet is gekelderde of is bij gedwongen sluiting helemaal weggevallen. Sommige ondernemers zagen mogelijkheden om andere inkomstenbronnen aan te boren. Restaurants die zich gingen toeleggen op afhaal- of bezorgactiviteiten. Modeketens die meer online-omzet wisten te boeken. Maar voor anderen waren die mogelijkheden er niet vanwege verplichte sluiting of het compleet wegvallen van de vraag (toerisme, evenementensector). De overheid heeft de lockdown-maatregelen vanaf het begin vergezeld doen gaan van steunmaatregelen. Voorbeelden zijn de NOW-regelingen, die het voor ondernemers mogelijk maakten hun personeel door te betalen en zo ontslagen hebben voorkomen, TVL en TOZO. Ondernemers konden daarnaast gebruik maken van het uitstellen van het betalen van omzetbelasting, loonheffing en dergelijke. Volgens een bericht in het *Financieele Dagblad* van 18 februari is de uitgestelde belastingschuld als volgt samengesteld.

Daarnaast heeft een aantal ondernemers afspraken gemaakt met banken (betalingsuitstel), met verhuurders en leveranciers. En er zijn ook betalingsachterstanden ontstaan.

Bedrijven hebben op deze manier het omzetverlies tijdelijk kunnen opvangen. Maar de maatregelen zorgen er ook voor dat de volle impact van de verliezen vertraagd tot hen komt. En de maatregelen zijn voor een deel van de getroffen mkb-ondernemers onvoldoende of zelfs helemaal niet beschikbaar. Deze ondernemingen verkeren in zwaar weer. De focus ligt op het heden, op het overleefend houden van de onderneming. De toekomst is onzeker. Het precieze moment waarop deze problemen zich in 2021 zullen manifesteren is nu nog lastig in te schatten, maar vooralsnog wordt het najaar van 2021 als een belangrijke periode gezien, omdat ondernemingen vanaf 1 juli respectievelijk 1 oktober³ 2021 weer hun reguliere betalingsverplichtingen moeten voldoen en hun opgebouwde belastingschulden zullen moeten gaan aflossen. Er is daarom een extra initiatief nodig om de getroffen bedrijven perspectief te bieden op een herstart na Corona. Wat kan de overheid nog doen om bedrijven te helpen de zaak weer op te starten? Hoe kan de ondernemer ervoor zorgen dat de onderneming in de toekomst verder kan? Wat zijn de belangrijkste risico's bij heropening en wat betekent dat voor het op te stellen herstartplan?

	Aantal werknemers	Aantal ondernemingen	Totaal schuld	Gemiddelde schuld
ZZP/Eenmanszaak/	Onbekend	26855	600.000.000	€ 22.342
Personal Holdings	1	115785	1.800.000.000	€ 15.546
Microbedrijf	2-9	48555	1.800.000.000	€ 37.071
Kleinbedrijf	10-49	14660	2.600.000.000	€ 177.353
Middenbedrijf	50-249	2775	2.400.000.000	€ 864.865
Grootbedrijf	> 250	655	4.000.000.000	€ 6.106.870

Bron: FD/PWC/CBS stand per 18 februari 2021

³ Vanaf 1 juli weer normaal betalen op reguliere aangiften, vanaf 1 oktober starten met aflossen van de opgebouwde belastingschuld in 36 maanden.

Signaal 1 |

Voorheen gezonde zaken dreigen alsnog failliet te gaan

Er komt een moment de bedrijven hun activiteiten kunnen hervatten. Dan zullen er investeringen nodig zijn. Al is het maar om de voorraden weer aan te vullen. Voor bedrijven die na corona levensvatbaar zijn, is het voor de ondernemers zelf, maar zeker ook voor de economie en de samenleving van groot belang dat zij weer vol aan de slag kunnen. De tot nu toe getroffen steunmaatregelen zijn

voor ondernemingen belangrijk geweest om overeind te blijven. Maar in de zwaar getroffen sectoren schieten ze tekort om na corona een herstart te kunnen maken. Zodra de aflossing en andere achterstallige betalingen vereist gaan worden, dreigen in beginsel levensvatbare bedrijven alsnog om te vallen.

Steunmaatregelen niet voldoende

Horeca ondernemer heeft een bedrijf met restaurant en afhalen/bezorgen. Omzet voor corona circa € 600.000. De ondernemer heeft in 2020 ten opzicht van het jaar 2019 40% minder omzet, inclusief het gewone eerste kwartaal. Het betreft een eenmanszaak. Over 2019 maakte deze onderneming een winst na ondernemersbeloning (€ 45.000) van € 25.000.

In 2020 heeft deze onderneming een verlies van € 55.000 rekening houdend met diezelfde ondernemersbeloning inclusief de NOW en TVL. Een afname van het resultaat met € 80.000. De ondernemer heeft privé inkomen nodig om zijn hypotheek te betalen en zijn gezin te onderhouden. Deze ondernemer financiert het verlies door de belastingen niet te betalen. Per saldo neemt de belastingschuld toe met € 80.000. Als dit zo doorgaat bedraagt de belastingschuld na de eerste zes maanden van 2021 circa € 120.000.

Als de winstgevendheid weer op niveau van vóór corona komt, kan de ondernemer niet in drie jaar zijn schulden aflossen. Dat zou € 40.000 per jaar betekenen en dat kan niet uit de kasstroom. Hij zal dan minimaal 5 jaar bezig zijn om de schuld af te lossen. Anderzijds lijkt de relatief lage winstgevendheid ruimte te bieden voor verbetering, maar dan zal de ondernemer na corona de zaken anders moeten aanpakken.

Voor in de kern gezonde, levensvatbare bedrijven bevelen wij het kabinet aan om met een aantal maatregelen de herstart van te faciliteren. Een onderneming is levensvatbaar indien het met een robuust business- en verdienmodel, een kasstroom genereert waarmee de schulden worden afgelost, de rente betaald en de ondernemer privé voldoende middelen over houdt om van te leven. Hiervoor kan gekeken worden naar de exploitatie in de jaren 2017, 2018 en 2019. Uit een herstartplan (zie verderop) zal moeten blijken of de onderneming na herstart in staat zal zijn de ontstane schulden tijdig af te lossen.

AANBEVELING 1: **KABINET FACILITEER HERSTART LEVENSVATBARE BEDRIJVEN**

AANBEVELING 1a: **START AFLOSSEN OVERHEIDSSCHULDEN PER 1 JANUARI 2022**

Als een onderneming de deuren weer kan openen dan zal het nog drie tot zes maanden duren voordat de kasstroom zich weer op het oude niveau zal bevinden. Een groot deel van de ondernemingen zal de beschikbare liquiditeiten nodig hebben voor noodzakelijke aanpassingen in het business- en verdienmodel en marketingactiviteiten om weer klanten te trekken. Door te starten met verplicht aflossen op 1 januari 2022 krijgen de ondernemers rust om hun activiteiten normaal op te starten.

AANBEVELING 1b: **VERRUIM AFLOSSING NAAR VIJF JAAR**

Bedrijven moeten belastingschulden gaan aflossen maar wellicht ook te veel ontvangen NOW-steun gaan terug betalen. Spreiding van schuldenaflossing aan de overheid over 60 maanden in plaats van 36 maanden, maakt voor een groter aantal levensvatbare bedrijven de kans op een succesvolle herstart aanzienlijk groter.

AANBEVELING 1c: **STEL EEN HERSTARTKREDIET TER BESCHIKKING**

Voor ondernemingen die zich al zwaar in de schulden hebben gestoken zijn de reguliere financieringsmogelijkheden uitgeput. Creëer voor hen een kredietfaciliteit met borgstelling door de overheid naar voorbeeld van de Vlaamse overheid⁴.

⁴ VRTnieuws, 27/2/21: Aankondiging herstartlening voor intrinsiek gezonde bedrijven: min. € 10.000 tegen 1% rente. Terugbetalen vanaf 12de maand; looptijd 2 tot 3 jaar.

Signaal 2 |

Financieel inzicht is essentieel

Het creëren van inzicht (en overzicht) is voor de ondernemer de basis voor continuïteit van de onderneming. Goed financieel management is alleen mogelijk als er met name inzicht is in enerzijds de (verwachte-) lopende uitgaven (inkoop, huur en salarissen) en nog uitstaande schulden en anderzijds de (verwachte-) ontvangsten en vorderingen. Kortom; dreigt er een tekort aan werkkapitaal te ontstaan en gaan er in de toekomst betalingsproblemen ontstaan?

Schulden

Veel overheidsmaatregelen zijn gericht op baanbehoud (de NOW-regeling) en het voortbestaan van de onderneming. Uitstel van het betalen van loonheffing en omzetbelasting is een belangrijk onderdeel hiervan. Maar uitstel van betaling is geen afstel. Dat geldt ook voor afspraken die met verhuurders of leveranciers zijn gemaakt. En het geldt voor de betaalpauze van zes maanden die in 2020 door banken is overeengekomen met circa 169.000 bedrijven⁵, maar waarvan het gros inmiddels weer regulier aflost. Uitgestelde betalingen moeten (al dan niet met een soepele regeling) eens weer voldaan worden. Ook de betalingsachterstanden en voucherregelingen met klanten leiden op enig moment tot het moeten nakomen van uitgestelde betaal- en leveringsverplichtingen. Tenslotte: als er (deels) geen recht op was zullen ook de steunmaatregelen (bv. de NOW-regeling) moeten worden terugbetaald, soms verhoogd met een boete. Dan is het belangrijk dat er voldoende liquiditeit (cash) beschikbaar is.

Debiteuren

De debiteuren van de ondernemer hebben met dezelfde problemen te kampen. Ook zij hebben waarschijnlijk gebruik gemaakt van de mogelijkheid tot belastinguitstel en hebben misschien betalingsafspraken gemaakt. Dat

heeft mogelijk consequenties voor de ondernemer. Is er frequent contact met de grootste debiteuren; wat zijn hun mogelijkheden? Niet alle debiteuren zullen in staat of bereid zijn om hun verplichtingen geheel na te komen. Dat leidt tot minder inkomsten. Inkomsten waar bij de liquiditeitsprognose wel rekening mee is gehouden. En indien de betalingen helemaal wegvallen omdat de debiteur failliet gaat, wordt het eigen tekort alleen maar groter. Geleverde zaken (waar kosten mee gemoeid waren) worden niet betaald: dubbel verlies. De ondernemer kan in zo'n geval als schuldeiser achter in de rij aansluiten. De overheid is waarschijnlijk de grootste schuldeiser en meestal heeft de bank ook voldoende onderpand om er niet te veel bij in te schieten. Of de ondernemer daarna nog wat terugkrijgt van zijn of haar gefailleerde debiteur is maar de vraag.

Ondernemingsmodel

Na de herstart van de bedrijfsactiviteiten zal het speelveld veranderd zijn. Niet alles zal weer worden zoals het was. In branches zullen zich verschuivingen voordoen. Gaat de corona-crisis leiden tot verschuivingen in de reisbranche? Neemt de vraag naar duurzaam geproduceerde goederen en diensten versneld toe? Komt de verkoop in de stenen winkels weer terug of is er een definitieve trendbreuk naar online? Hoe dan ook: er zijn nu veel uitdagingen voor ondernemers. Doorgaan, een ander weg inslaan of stoppen is voor elke ondernemer een prominent punt geworden.

⁵ Corona-monitor NVB nr 12, 27/11/20: Gaat om betalingspauzes, leningen, extra kredietruimte .

AANBEVELING 2: VERKRIJG FINANCIEEL OVERZICHT EN MAAK EEN HERSTARTPLAN

AANBEVELING 2a: VERKRIJG FINANCIEEL OVERZICHT

Belangrijke eerste stap is zicht krijgen op de schulden en vorderingen van de ondernemer. Beide begrippen zijn breed bedoeld: het zijn niet alleen de kredieten bij banken of andere financiers, maar ook andere financiële verplichtingen. Onderscheid daarbij verschillende scenario's.

AANBEVELING 2b: LIQUIDITEITSPROGNOSE

Maak een liquiditeitsprognose gebaseerd op de te verwachten c.q. verplichte betalingen en ontvangsten, benodigd werkkapitaal, investeringen en desinvesteringen en financiering. Houdt rekening met alle bekende informatie. Bijvoorbeeld dat vanaf enig moment uitgestelde belastingen of aflossingen betaald moeten gaan worden. Op basis van deze prognose ontstaat een beeld wanneer er problemen gaan ontstaan in de betaalcapaciteit van de onderneming. Dan kan vroegtijdig naar oplossingen worden gezocht voor eventuele tekorten. Overweeg of familie, vrienden of werknemers kunnen participeren.

AANBEVELING 2c: HOUD SCHERP ZICHT OP HET DEBITEURENBELEID

Houd bij het opstellen van de liquiditeitsprognose ook rekening met de te verwachten ontvangsten in verband met verkopen. Er is een vergroot risico dat debiteuren niet meer aan hun verplichten kunnen voldoen. Herinner debiteuren tijdig aan de openstaande nota's, ga met hen in gesprek over de mogelijkheden en maak nieuwe afspraken. Neem zo nodig passende maatregelen waaronder het inschakelen van een jurist of deurwaarder.

AANBEVELING 2d: MAAK EEN HERSTARTPLAN

Maak een analyse van de onderneming. Is het verstandig om het business- en verdienmodel voor na corona aan te passen? Hiervoor zijn verschillende praktische tools beschikbaar.⁶ Bekijk (opnieuw) of het mogelijk is om nieuwe activiteiten op te zetten, de bakens te verzetten. Kortom, wat zijn de mogelijkheden om kosten te beperken, afzet en omzet te vergroten. Hoe komt dan de exploitatie(begroting) er uit te zien? Vat alles samen in een herstartplan inclusief kasstroomoverzicht.

6 Bijvoorbeeld het Business Canvas Model

Signaal 3 |

Problemen kunnen snel escaleren

Bij het opnieuw opstarten van activiteiten kan het toch zijn dat er onvoldoende perspectief is voor een gezonde bedrijfsvoering. Wanneer veel debiteuren niet meer kunnen betalen, wanneer belangrijke leveranciers failliet gaan, wanneer de marktomstandigheden veranderd zijn; er kunnen legio oorzaken zijn. Belangrijk is dat tijdig het overzicht verkregen wordt om snel te kunnen handelen. Verwerk de noodzakelijke stappen in het herstartplan.

Financiers

Er zijn veel maatregelen genomen om ondernemers te ondersteunen in deze coronacrisis. Maar de gevolgen van de crisis kunnen in deze tijd zo groot zijn, dat de ondernemer extra financiële ondersteuning nodig heeft. Dan is het belangrijk om tijdig te schakelen met financiers. Soms kunnen betalingsregelingen met banken worden aangegaan of zijn andere regelingen mogelijk om de financieringslasten te verminderen. Daarnaast moet er bij het opstarten van de activiteiten in veel gevallen eerst geïnvesteerd worden, bijvoorbeeld voor het aanleggen van nieuwe voorraden. Investeringskosten zijn ook nodig als de ondernemer nieuwe activiteiten gaat opzetten. Als het bedrijfspand in eigendom is behoort een (hogere) hypotheek wellicht nog tot de mogelijkheden. Hier past wel terughoudendheid als het pand altijd bedoeld is als pensioenvoorziening en rijst de vraag of het bedrijf nog wel moet worden voortgezet (zie verderop).

Leveranciers en afnemers

Wanneer betalingsproblemen dreigen, moeten er maatregelen worden genomen om deze problemen het hoofd te bieden. Ook vroegtijdig overleg met belastingdienst, leveranciers en/of afnemers kan financiële lucht geven. Bespreek met hen de mogelijkheid van een ruimere betalingstermijn.

Steunmaatregelen

Naast de eerdergenoemde regelingen heeft de overheid ook regelingen opgetuigd om ondernemers te ondersteunen bij het verkrijgen van financiering tijdens de coronacrisis. Met de nieuwe borgstellingsregeling MKB-kredieten (BMKB) neemt de overheid een groot deel van het risico van de lening (75%) voor haar rekening. Belangrijk blijft wel dat de ondernemer duidelijk kan maken dat de continuïteit van de onderneming niet in het geding is. En natuurlijk schat de financier in of u op termijn ook het tijdelijk borgstellingskrediet kunt terugbetalen.

Kosten besparen

Het besparen van kosten heeft een positieve impact op de financiële gezondheid van de onderneming. De mogelijkheden om in de kosten de snijden verschilt per onderneming. Als de activiteiten voorlopig niet terugkeren op het oude niveau, zal ook de personeelsbezetting moeten worden aangepast. In veel gevallen is het verstandig om te onderhandelen over een nieuw (en lager) huurcontract. En misschien biedt factoring soelaas. Wanneer ondanks de genomen maatregelen er gerede twijfel bestaat over het voortbestaan van de onderneming is het belangrijk tijdig te overleggen met de zakelijke relaties.

AANBEVELING 3: NEEM TIJDIG MAATREGELEN

AANBEVELING 3a: ANDERE FINANCIERINGSAAANBIEDERS

Bij financiering voor het opstarten van de activiteiten of voor nieuwe bedrijfsactiviteiten is de ondernemer mogelijk niet afhankelijk van de huidige financier(s). Andere aanbieders voor financiering kunnen hier mogelijk ook een belangrijke rol bij spelen.

AANBEVELING 3b: KOSTEN BESPAREN

Bekijk welke invloed het uitblijven van inkomsten heeft op uw liquiditeit. Hoe kan het werkkapitaal worden verstevigd door bijvoorbeeld te snijden in kosten. Is het mogelijk om met de verhuurder uw huurcontract te heronderhandelen. En misschien biedt factoring soelaas. Of de verkoop van het bedrijfspand met een lease-back mogelijkheid.

AANBEVELING 3c: EXTRA FINANCIERING

Zorg voor inzicht in de financiële situatie van uw bedrijf. Wanneer u extra financiering nodig heeft, schakel dan tijdig met huidige en potentiële financiers (leveranciers, familie, medewerkers). Bekijk welke overheidsmaatregelen voor u (nog meer) van toepassing zijn. Hierbij zal naast het vereiste financiële inzicht in de huidige positie, ook nadrukkelijk gevraagd worden naar een robuust herstartplan (zie aanbeveling 2).

Signaal 4 |

Saneer schulden en/of stop op tijd

Belangrijk is dat een ondernemer eerlijk naar zichzelf kijkt, hoe moeilijk dat ook is, en niet blijft geloven in 'wonderen'. Het gevaar voor MKB bedrijven is dat ze te lang door gaan. Ondernemers met een éénmanszaak of een VOF hebben ook weinig keuze. Als ze failliet gaan dan zijn ze ook met hun prive vermogen volledig aansprakelijk. Het risico is dus dat ze ook prive failliet gaan. Ook ondernemers met een BV staan voor hun banklening doorgaans met hun privévermogen garant. Wanneer het herstartplan duidelijk maakt dat een voortbestaan van het bedrijf met de onstane schuld niet reëel is, moet de ondernemer andere maatregelen nemen. Een zware beslissing, zeker als dit arbeidsplaatsen kost of consequenties heeft voor de eigen oudedagsvoorziening en het gezin. Alle reden om ook partner en familie tijdig te informeren. Er zijn echter wel mogelijkheden om de financiële pijn te verzachten.

Vrijwillige schuldsanering

Als het aantal schuldeisers beperkt is en zij goed bekend zijn met het bedrijf, streef dan naar een vrijwillige schuldsanering. Voor de schuldeisers zal de informatie uit het herstartplan en met name de schuldpositie en de terugbetalingscapaciteit beschikbaar moeten komen. Een akkoord maakt alleen kans als alle betrokkenen over betrouwbare informatie beschikken en op basis daarvan bereid zijn hun verlies te nemen.

WSNP of WHOA

Als een vrijwillige schuldsanering niet slaagt, volgt er een wettelijk traject. Met gebruikmaking van de WSNP (Wet schuldsanering natuurlijke personen) of met de WHOA (Wet homologatie onderhands akkoord) kan er wellicht nog een 'zachte' landing voor de ondernemer gerealiseerd worden.

Voor kleine zelfstandigen ligt de WSPN in veel gevallen voor de hand, omdat zakelijk en privé vanuit financieel oogpunt nauw met elkaar verweven zijn. Een onderhands akkoord in het kader van de WHOA helpt bedrijven die door hoge schulden failliet dreigen te gaan, maar nog wel levensvatbare bedrijfsactiviteiten hebben. Een door de rechtbank benoemde herstructureringsdeskundige tracht op basis van een herstructureringsplan tot een akkoord te komen. Met een onderhands schuldenakkoord koopt de ondernemer de schulden als het ware af⁷. Door de schulden te saneren, kunnen deze bedrijven sneller een doorstart maken en wordt een faillissement voorkomen. Ook bedrijven met onvoldoende overlevingskansen hebben baat bij de WHOA, omdat zij zonder faillissement kunnen stoppen. De wet is op 1 januari 2021 in werking getreden⁸.

Stoppen met de bedrijfsactiviteiten

Als de vooruitzichten blijvend slecht zijn, bekijk dan hoe met het bedrijf gestopt kan worden zodat de schade beperkt blijft. Misschien is het mogelijk om (een aantal) bedrijfsactiviteiten te verkopen aan bedrijven waar deze activiteiten wel kunnen renderen. Doorgaans zal er reeds contact zijn met de afdeling bijzonder beheer van de bank. De Kamer van Koophandel heeft inmiddels een zogenoemde Zwaar Weer route ontworpen.⁹ Tijdig stoppen kan voorkomen dat de ondernemer persoonlijk failliet gaat. Tijdig stoppen zorgt er ook voor dat de maatschappelijke schade wordt beperkt. De belastingen worden betaald, de transitievergoedingen voor werknemers worden voldaan en de schulden aan andere bedrijven worden voldaan zodat die niet in de financiële problemen komen.

⁷ De ondernemer moet wel over voldoende liquiditeit beschikken (min. 20% in contanten) om de sanering mogelijk te maken. Een eventuele borgsteller blijft wel aanspreekbaar op het tekort.

⁸ Een andere regeling die is ontworpen is de TOA (time-out-arrangement): een ondersteuningspakket van de WHOA. Deze regeling stelt de ondernemer in staat het bedrijf in een soort winterslaap te brengen. Het bedrijf wordt (tijdelijk) stopgezet.

⁹ Zit je in zwaar weer? (kvk.nl)

Faillissement

Ondanks alle regelingen zal een faillissement niet altijd te voorkomen zijn. Ook voor de coronacrisis waren er bedrijven die op de rand van het faillissement stonden. Door de overheidsmaatregelen hebben deze bedrijven de crisis misschien kunnen overleven, maar nu de steun wegvalt en een deel van de ondersteuning terugbetaald moet worden, keren de problemen natuurlijk terug.

De accountant weet als geen ander hoe de ondernemer er in deze tijd voorstaat. Waarschijnlijk heeft de accountant de klant geholpen bij het aanvragen van de overheidsregelingen (NOW, TVL, e.d.) en begeleid in de gesprekken met financiers. Nu, in deze periode van lockdown, is het moment om met de ondernemer vooruit te kijken. Hoe staat de ondernemer er voor, wat zijn de toekomstperspectieven van het bedrijf? En ook het moment om eventuele nieuwe activiteiten te bespreken.

AANBEVELING 4: SANEER SCHULDEN EN/OF STOP OPTIJD

AANBEVELING 4a: KIES EEN UITWEG

Als uit het herstartplan blijkt dat de totale schuld niet tijdig af te lossen valt, moet een ander uitweg gekozen worden. Hoe eerder, hoe beter. Overleg met partner, familie en accountant. Saneer de schulden en overweeg welk traject het meest passend is: stoppen, WSNP, WHOA of faillissement.

AANBEVELING 4b: BEREID HET PERSONEEL VOOR

Herstructureren en saneren, stoppen of een faillissement; het heeft in alle gevallen consequenties voor het personeel. Er komt veel kijken bij ontslag van personeel om bedrijfseconomische redenen. Informeer de medewerkers tijdig.

AANBEVELING 4c: PUBLICATIEPLICHT

Publiceer de jaarrekening 2020 tijdig bij de Kamer van Koophandel. Wanneer dit niet gebeurt, wordt de ondernemer door de curator mogelijk aansprakelijk gesteld voor het tekort in het faillissement.

Signaal 5 |

Reken op uw accountant

Rapportage

Voor de ondernemer en stakeholders is het van belang om betrouwbaar en transparant te blijven rapporteren naar financiers, subsidiegevers, belastingdienst en andere stakeholders. De NBA heeft eind december 2020 een handreiking uitgebracht waarin nog eens richting wordt gegeven aan de belangrijkste aspecten die in de coronapandemie voor accountants relevant zijn. De accountant kan deze gebruiken om de kwaliteit van de rapportage op het gewenste niveau te houden.

Herstartplan

Financieel overzicht is in deze fase essentieel. Ondernemers hebben daarbij behoefte aan een sparringpartner. Iemand die hun taal spreekt en weet wat nu belangrijk is. Ondersteun desgevraagd de ondernemer bij het opstellen van een herstartplan met een exploitatiebegroting en een liquiditeitsprognoses. Geef de ondernemer inzicht in bedreigingen én kansen; de te verwachte betalingen en ontvangsten. Herstartplan en prognoses zijn de basis voor de beslissingen die de ondernemer moet nemen.

Stoppen of doorgaan

Durf ook het continuïteitsvraagstuk op de agenda te zetten. Op basis van de liquiditeitsprognose moet de ondernemer ook kritisch kijken naar de levensvatbaarheid van het bedrijf. En daarmee ook naar de financierbaarheid. Daar mag de ondernemer verwachten dat de accountant eerlijk en objectief de spiegel voorhoudt. Behoed de ondernemer voor teveel optimisme en wijs op de vereiste ratio's voor financiering. Het is voor een ondernemer vaak moeilijk te onderkennen dat het soms beter is te stoppen met het bedrijf, dan jaren verliezen te blijven opbouwen. Bij een dergelijk besluit zal in de meeste gevallen ook de partner en familie nauw betrokken zijn. Tijdig stoppen kan voorkomen dat de ondernemer persoonlijk failliet gaat. Tijdig stoppen zorgt er ook voor dat de maatschappelijke schade wordt beperkt.

De rol van de accountant

Hoe moeilijk het voor de ondernemer ook is, het is in zijn of haar belang om eerlijk zaken te blijven doen. Een ondernemer die in problemen zit kan in de verleiding komen om te scherp aan de wind te varen. Het is aan de accountant om te helpen daarbij weg te blijven. Door goede alternatieven aan te dragen en duidelijk te maken dat dit uiteindelijk niet in het belang van de ondernemer is. Een rol die hoort bij de accountant, juist ook als de ondernemer het zwaar heeft.

AANBEVELING 5: ACCOUNTANT GA IN GESPREK

Ga tijdig in gesprek met de ondernemer over de ontstane schulden en de consequenties daarvan, zowel zakelijk als privé. Bied de helpende hand bij het opstellen van een herstartplan, exploitatiebegroting en liquiditeitsprognose. Houd de ondernemer een spiegel voor door de cijfers objectief te analyseren en te beoordelen. Zijn partner en familie op de hoogte? En maak een driegende discontinuïteit bespreekbaar op het moment dat de ondernemer daar nog iets mee kan doen. Zodat zowel de onderneming als de ondernemer persoonlijk, met zo min mogelijk schade uit de crisis komen.

Colofon

Kennis delen

In het NBA beleidsprogramma Kennis Delen wordt de kennis van accountants collectief ingezet om vroegtijdig risico's te signaleren in maatschappelijke sectoren of relevante thema's. Het accent ligt hierbij op risico's op het gebied van bestuur, bedrijfsvoering, verslaggeving en controle. In deze Open brief presenteert de NBA vijf signalen over de herstart van MKB-bedrijven na corona. Dit thema is het 25e onderwerp waarover de NBA-Signaleringsraad publiceert. De coördinatie en redactie waren in handen van het programmeam Kennis Delen.

Signaleringsraad

prof. dr. Leen Paape RA RO CIA (vz)
prof. dr. Tineke Bahlmann MBF
drs. Aniek Bastiaens RA
drs. Gerard van Olphen RA
prof. dr. Jan Willem Velthuisen
Carel Verdiesen AA

Programmateam Kennis Delen

drs. Robert Mul MPA
drs. Fred de Vries
Met medewerking van:
Jan Wietsma AA
Geert Dreschler AA
Steeff Visser RA

Meer informatie

Een Open brief is één van de publicatievormen van het beleidsprogramma Kennis Delen. Daarnaast verschijnen ook Publieke Management Letters (PML) of discussierapporten. Inmiddels heeft de NBA-Signaleringsraad de volgende publicaties uitgebracht:

- 2020: Klimaat
- 2019: Betaald voetbal / Notariaat
- 2018: Commercieel Vastgoed / Trustkantoren
- 2017: Woningcorporaties
- 2016: Cybersecurity / Energiesector / Wetgevingslasten
- 2015: Curatieve zorg / Horeca
- 2014: Life sciences / Banken
- 2013: MBO-scholen / Risicomanagement / Transport en Logistiek
- 2012: Gemeenten / Toon aan de Top / Goede Doelen
- 2011: Commercieel Vastgoed / Pensioenen / Glastuinbouw
- 2010: Verzekeringen / Langdurige Zorg

Alle publicaties zijn openbaar en bedoeld voor een breed publiek.

Publieke Managementletters (PMLs) uitgebracht in 2010-2021

Koninklijke Nederlandse
Beroepsorganisatie
van Accountants

NBA

Antonio Vivaldistraat 2
1083 HP Amsterdam
Postbus 7984
1008 AD Amsterdam

T 020 301 03 01
F 020 301 03 02
E nba@nba.nl
I www.nba.nl